

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr.ELO17/4325 din 27.07.2017

la proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea nr.1585/1998, Legea nr.489/1999, Codul vamal, Legea nr.1593/2002, Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă, Codul de executare, Legea nr.105/2008)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.780/2001 din 18.07.2003 privind actele legislative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție, aprobate prin Ordinul nr.179 din 17 noiembrie 2016 a directorului Centrului Național Anticorupție.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de lege este Guvernul Republicii Moldova, autor nemijlocit - Ministerul Justiției, ceea ce corespunde art.73 din Constituție.

Categoria actului legislativ propus este lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art.6-11 din Legea nr.780/2001 privind actele legislative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional „*etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate.”*

Proiectul supus expertizei a fost plasat pe pagina web a Ministerului Justiției la data de 05 aprilie 2017. Prin urmare, a fost asigurat accesul părților interesate la proiectul prenotat, de minim 10 zile lucrătoare pentru a putea prezenta sau expedia recomandări pe marginea proiectului.

Se relevă că autorul proiectului nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării prezentului proiect de decizie și nu au fost date publicității nici recomandările și obiecțiile (sinteza obiecțiilor și propunerilor) recepționate de autor după consultarea autorităților în procesul avizării. Astfel, au fost evitate două etape principale ale procesului de asigurare a transparenței procesului de elaborare a deciziilor - cele statuate la art.8 lit.a) și c) din Legea nr.239 din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional.

Având în vedere că proiectul a fost plasat pe pagina oficială web indicată supra, precum și apreciind termenele pentru consultări publice, transparența decizională a fost, în mare parte, asigurată.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Conform notei informative: *„Proiectul a fost elaborat în vederea uniformizării cadrului normativ ce vizează activitatea de expertiză judiciară și aducerea acestuia în concordanță cu prevederile Legii nr.68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, dar și în scopul eficientizării activității expertului judiciar, respectiv micșorării termenilor de efectuare a expertizelor judiciare și de examinare a cauzelor judiciare”.*

Analizând prevederile proiectului, se remarcă că acesta este elaborat în vederea aducerii în concordanță și uniformizarea cadrului normativ ce vizează activitatea de expertiză judiciară și eficientizarea domeniului de expertiză judiciară prin micșorarea termenilor de efectuare a expertizelor judiciare.

Prin urmare, scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde prevederilor proiectului nemijlocit.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prevederile proiectului promovează interesele participanților la proces de a beneficia de expertiză judiciară operativă și calitativă. Proiectul este conform interesului public.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă. În conformitate cu art.20 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative, proiectele de acte legislative sunt însoțite de *„nota informativă care include:*

- a) condițiile ce au impus elaborarea proiectului, inclusiv necesitatea armonizării actului legislativ cu reglementările legislației comunitare, finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări;*
- b) principalele prevederi, locul actului în sistemul legislației, evidențierea elementelor noi, efectul social, economic și de altă natură al realizării lui;*
- c) referințele la reglementările corespondente ale legislației comunitare și nivelul compatibilității proiectului de act legislativ cu reglementările în cauză”.*

Argumentele prezentate de autor în nota informativă respectă rigorile stipulate la art.20 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative, fiind redade beneficiile pentru a aprecia proiectul drept necesar.

I.5.2. Argumentarea economico-financiară. Conform art.20 lit.d) al Legii nr.780/2001 privind actele legislative, nota informativă trebuie să conțină "d) fundamentarea economico-financiară în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare și de altă natură".

Conform notei informative: „Prezentul proiect nu necesită cheltuieli de la bugetul de stat. Costul efectuării expertizelor judiciare vor fi achitate în conformitate cu prevederile Legii nr.68 din 14 aprilie 2016 și deci, nu reprezintă o noutate legislativă”.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.19 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative „textul proiectului de act legislativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

c) se utilizează termeni adecvați [...] și de o largă circulație; [...]

e) terminologia utilizată în actul elaborat este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației comunitare; se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia; [...]

g) se evită folosirea [...] cuvintelor și expresiilor [...] neutilizabile și/sau cu sens ambiguu;

h) se evită tautologiile juridice; [...]

În ansamblu, textul întrunește rigorile tehnicii legislative și ale limbajului juridic, sunt respectate regulile de ortografie și punctuație. Însă, autorul a prevăzut ambiguu procedura de înaintare a cererii de efectuare a expertizei judiciare din inițiativă proprie și pe cont propriu. Neglijarea specificării faptului că cererea se depune la ordonatorul expertizei, riscă să creeze confuzii pentru părți, care pot înțelege că cererea va putea fi depusă direct la expertii judiciari, și nu prin intermediul ordonatorului.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte legislative sau normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul uniformizează cadrul conex Legii nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. La fel, se acordă dreptul de a dispune constatări tehnico-științifice și medico-legale organelor de constatare.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

1.	<p>Art.V – Codul de procedură penală se modifică și completează după cum urmează:</p> <p>9. La articolul 142: alineatele (2) și (3) vor avea următorul cuprins:</p> <p>(2) <u>Părțile, din inițiativă proprie și pe cont propriu, sunt în drept să înainteze cerere despre efectuarea expertizei judiciare pentru constatarea circumstanțelor care, în opinia lor, vor putea fi utilizate în apărarea intereselor lor.</u> În acest caz, instanța de judecată, procurorul sau organul de urmărire penală, la cererea părții, este obligat să remită instituției de expertiză judiciară/biroului de expertiză judiciară, materialele necesare efectuării expertizei judiciare. Raportul expertului care a efectuat expertiza judiciară la cererea părților se prezintă organului de urmărire penală, procurorului sau instanței de judecată, se anexează la materialele cauzei penale și urmează a fi apreciat o dată cu alte probe.</p> <p>Obiecții: Autorul nu a specificat cui îi va fi adresată cererea despre efectuarea expertizei, ceea ce va face posibilă perceperea eronată că părțile la proces se pot adresa direct experților judiciari cu o solicitare, fapt ce ar contraveni principiilor de activitate în domeniul expertizei judiciare prevăzute la art.3-10 din Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. În lipsa prevederii faptului că doar ordonatorul poate dispune efectuarea expertizei judiciare, există riscul ca părțile la proces să interpreteze norma greșit și să se adreseze expertului direct cu cererea efectuării expertizei, ceea ce nu este oportun, or expertul nu examinează orice materiale, ci doar cele prezentate deja instanței. La fel, a doua parte a normei (ultimele două propoziții) nu este necesară, or ordonatorul remite materialele necesare efectuării expertizei judiciare odată cu dispunerea acesteia.</p> <p>Recomandarea: Expunerea normei în următoarea redacție: „Părțile, din inițiativă proprie și pe cont propriu, sunt în drept să înainteze cerere organului de urmărire penală sau instanței de judecată despre efectuarea expertizei pentru constatarea circumstanțelor care, în opinia lor, vor putea fi utilizate în apărarea intereselor lor”.</p> <table border="1"><tr><td>Factori de risc:<ul style="list-style-type: none">• lacună de drept;• formulare ambiguă care admite interpretări abuzive.</td><td>Riscuri de corupție:<ul style="list-style-type: none">• generale.</td></tr></table>	Factori de risc: <ul style="list-style-type: none">• lacună de drept;• formulare ambiguă care admite interpretări abuzive.	Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none">• generale.
Factori de risc: <ul style="list-style-type: none">• lacună de drept;• formulare ambiguă care admite interpretări abuzive.	Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none">• generale.		

IV. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de către Ministerul Justiției, în vederea uniformizării cadrului normativ ce vizează activitatea de expertiză judiciară și aducerea acestuia în conformitate cu prevederile Legii nr.68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

Prevederile proiectului conțin unele riscuri de corupție, impuse de neglijarea specificării faptului că cererea se depune la ordonatorul expertizei, ceea ce riscă să creeze confuzii pentru părți, care pot înțelege că cererea va putea fi depusă direct la experții judiciari, și nu prin intermediul ordonatorului. Însă, aceste riscuri pot fi înlăturate prin luarea în considerare a recomandărilor formulate în prezentul raport.

Prevederile proiectului corespund scopului declarat de către autor în nota informativă, și acesta este în conformitate cu interesul public.

27 iulie 2017

Experți ai Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Lidia Carchilan, inspector superior

